

for a living planet[®]

WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

wwf.fi
info@wwf.fi
puh. 09 7740 100

Eriävä mielipide Metsänkäsittelymenetelmien monipuolistaminen -jatkotyöryhmän loppuraporttiin ja esitykseen metsälaiksi

WWF Suomi kiittää maa- ja metsätalousministeriötä aktiivisuudesta uudistaa metsälaki. Metsälain uudistaminen on ajankohtaista ja tärkeää metsänomistajien arvojen muuttumisen, metsätalouden rakennemuutoksen ja metsäluonnon monimuotoisuuden tilan takia. Metsäluonnon tilaa jonkin verran parantaneet vapaaehtoiset keinot ovat erinomainen lisä täydentämään lakisääteisiä vähimmäisvaatimuksia. Lain avulla tulee kuitenkin varmistaa monimuotoisuuden säilyminen, vaikka halukkuus tai resurssit vapaaehtoiseen suojeluun vähenisivät.

WWF näkee edistysaskelista huolimatta vakavia puutteita esityksessä uudeksi metsälaiksi biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen ja ekologisen kestävyuden turvaamisen kannalta. Edistystä on se, että lakiesitys mahdollistaa paremmin monipuolisempien metsänkäsittelymenetelmien harjoittamisen ja vapauttaa osin metsänomistajan mahdollisuuksia toimia tavoitteidensa mukaisesti. Uuden metsälain tulisi varmistaa luontoarvojen kattava säilyminen ja mahdollistaa luontoarvojen lisääminen vapauttamalla sääntelyä. WWF:n lähtökohdasta metsäluonnon monimuotoisuutta turvaavat keinot on oltava vahvasti mukana metsälain uudistamisen asialistalla. Suomi on sitoutunut pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen vuoteen 2020 mennessä. Nyt uudistettava metsälaki vaikuttaa tähän tavoitteeseen.

Metsälajiston ja metsäluontotyyppien tila on erittäin huolestuttava. Metsissä eläviä uhanalaisia lajeja on 814, joista suurimman osan uhanalaisuuden syy on metsien hoito- ja uudistamistoimet eli metsätalous. Näiden lisäksi uhanalaisuuden kynnyksellä, silmälläpidettävänä, on 776 metsälajia. Yli 100 lajia on metsistämme jo hävinnyt. Metsäluontotyypeistä kaksi kolmasosaa on luokiteltu uhanalaisiksi joko määrän tai laadun muutosten perusteella. Näiden tulosten valossa on selvää, ettei nykyinen metsien käyttö ole ekologisesti kestävällä pohjalla, eikä nykyinen käyttö säilytä biologista monimuotoisuutta riittävästi.

Metsälain 1 § mukaan lain tarkoituksena on edistää metsien ekologista kestävyttä ja säilyttää metsien biologinen monimuotoisuus. Metsälaki asettaa metsien hoidolle ja käytölle vähimmäisvaatimukset, joiden perusteella metsätaloutta säädellään vuosiksi eteenpäin.

WWF on ilmaissut useasti huolensa uudistamiskypsyysrajojen poistamisen vaikutuksista metsien käyttöön. Koska rajojen poistamisen jälkeen metsä on mahdollista uudistushakata minkä ikäisenä tai kokoisena tahansa, on olemassa riski, että Suomen metsät nuorentuvat entisestään. Näin ollen yhä harvempi metsä saa kasvaa vanhaksi ja luontoarvoja paremmin ylläpitäväksi. WWF edellyttää, että uudistamiskypsyysrajojen poistamisen seurauksista tehdään simulaatio ja arvio rajojen poistamisen vaikutuksista luonnon monimuotoisuuteen. Tämän tuloksen perusteella rajojen poistoa tulee harkita uudelleen. Uudistushakkuille olisi järkevä jättää vähimmäisrajat, joita ennen uudistushakkuuta ei saisi suorittaa muuten kuin metsäkeskuksen luvalla.

Esitykseen metsälaista ei ole tuotu läheskään riittävästi uusia konkreettisia metsäluonnon monimuotoisuutta turvaavia toimenpiteitä, vaikka tuoret Suomen eliölajiston ja luontotyyppien uhanalaisuutta käsittelevät arviot osoittavat metsäluonnon erittäin huolestuttavan tilan ja uhanalaisuuden korkean tason. Uuden metsälain on pystyttävä paremmin vastaamaan tähän kehitykseen ja vallitsevaan nykytilanteeseen. Tutkimustietoa ja käytännön sovelluksia on tarjolla

runsaasti enemmän nyt kuin nykyisen metsälain valmistelun aikaan 16 vuotta sitten. Tällaisia monimuotoisuutta turvaavia toimenpiteitä olisivat seuraavat jo tällä hetkellä metsätaloudessa osin käytössä olevat toimenpiteet.

Uudistushakkuiden yhteydessä metsään tulisi jättää vähimmäismäärä tietynkokoisia eläviä säästöpuita. Kaikissa hakkuissa tulisi säästää tietty vähimmäismäärä pysty- ja maalahopuuta, sekä monimuotoisuuden kannalta tärkeitä puita, kuten järeitä lehtipuita, kolopuita, petolintujen pesäpuita, hyvin suuria havupuita ja palokoromäntyjä.

Uhanalaisista lajeista ei ole metsälaissa lainkaan mainintaa, vaikka pääosin metsätalouden aiheuttamat metsäelinympäristön muutokset ovat 693 metsälajin uhanalaisuuden syy. Metsälaissa tulisi olla kirjaus uhanalaisten lajien tunnettujen elinpaikkojen turvaamisesta.

Energiapuun korjuulle tulisi asettaa rajat korjuualalle jätettävien kantojen ja hakkuutähteiden osuudesta, sekä korjuulle sallituista kasvupaikoista.

Vesistöjen rantametsien leveydelle tulisi asettaa metrimäärät, joissa metsätaloustoimet olisivat rajoitettuja. Vesistöjen rantametsät ovat paitsi monimuotoisuuden, niin myös kiintoaine- ja ravinnekuormituksen sitomisen kannalta tärkeitä.

Hakkuita tulisi rajoittaa linnustollisesti arvokkailta kohteilla lintujen pesimäaikana.

Näiden toimenpiteiden sisällyttäminen uuteen metsälakiin edistäisi osaltaan metsälain tarkoituksena olevaa päämäärää ekologisesti kestävästä hoidosta ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämisestä.

Erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden määrittelyssä on kiinnitettävä huomioita biologisen monimuotoisuuden ja elinympäristöissä esiintyvien uhanalaisten lajien elinympäristövaatimuksiin. Nämä ominaispiirteet on myös säilytettävä. Kohteiden käsittely ja puuston kaikenlainen korjuu on minimoitava. Lakiesitykseen lisätty kohteiden pienialaisuus tulee poistaa. Kohteiden kokoa tulisi kasvattaa ja varmistaa, että myös kartoituksissa löytymättömät lain kriteerit täyttävät kohteet turvataan. Erityisen tärkeiden elinympäristöjen listaa tule laajentaa tietyillä uhanalaisilla metsä- ja suoluontotyypeillä.

Metsälakiuudistuksessa asetuksen ja metsäviranomaisten harkinnan varaan jää paljon tärkeitä kysymyksiä. Ne määrittävät esimerkiksi erityisen tärkeiden elinympäristöjen tarkemmista ominaispiirteistä, luonnontilaisuudesta tai käsittelyssä säästettävissä piirteistä tai maanomistajan muista kuin puuntuotannollisista tavoitteista.

Lain valmistelussa olisi pitänyt teettää laajempia taustaselvityksiä, laatia arviointeja lakimuutosten vaikutuksista ja käyttää enemmän ulkopuolista asiantuntemusta.

Ohessa esitellään tarkemmin metsälakiesityksen puutteet ja perusteet WWF Suomen eriävälle mielipiteelle Metsänkäsitteilyn monipuolistaminen -jatkotyöryhmän loppuraporttiin ja sen liitteenä olevaan esitykseen uudesta metsälaista.

Helsingissä 20.7.2012

Liisa Rohweder

pääsihteeri

Panu Kunttu

metsäasiantuntija

WWF Suomen edustajat Metsänkäsitteilymenetelmien monipuolistaminen -jatkotyöryhmässä

Metsälaki

2 luku

Puunkorjuu ja metsän uudistaminen

5 §

Uudistushakkuu ja siihen liittyvä uudistamisvelvoite

Toisessa momentissa määritellyistä ”puuntuotannollisesti heikkotuottoiset turvemaista” tulisi poistaa lisämäärä heikkotuottoiset. Metsänomistajalla tulee olla mahdollisuus luonnon monimuotoisuuden vaalimisen perusteella jättää uudistamatta rehevämpiä turvemaita. Tämä olisi myös suostrategian linjausten mukaista.

Kolmannessa momentissa mainitut säästöpuiden jättäminen tulisi ottaa osaksi kaikkia uudistushakkuuta, ei vain turvemaita. Lisäksi ne tulisi määritellä laissa, ei jättää asetuksen varaan.

Uudistushakkuiden yhteydessä tulisi jättää vähimmäismäärä tietynkokoisia eläviä säästöpuita. Kaikissa hakkuissa tulisi säästää pysty- ja maalahopuuta tietty vähimmäismäärä, sekä monimuotoisuuden kannalta tärkeitä puita, kuten järeitä lehtipuita, kolopuita, petolintujen pesäpuita, hyvin suuria havupuita ja palokoromäntyjä.

6 §

Puunkorjuun toteutus

Puunkorjuun yhteydessä tulisi välttää maastovaurioita ylipäänsä, ei vain sellaisia, jotka heikentävät puuston kasvuolosuhteita.

Vaurioitunut puu pitäisi määritellä metsälain 2 §:ssä, eikä asetuksessa.

8 §

Uudistamisvelvoitteen täyttäminen

Epäselväksi jää mitä taimikon perustamistoimenpiteitä eri tilanteissa ja millä perusteilla voidaan vaatia. Eri-ikäisrakenteisessa metsänkasvatuksessa on tärkeää, että luontaisesti syntynyt alikasvos ja taimettuminen sisällytetään uudistamisvelvoitteeseen. Metsälain sääntelyn vapauttamisen hengessä on tarkoituksenmukaista säätää vain edellytetystä lopputuloksesta.

Viidennessä momentissa mainitut taimikon riittävästä tiheydestä ja muista arviointiperusteista, kohtuullisiksi katsottavista toimenpiteistä taimikon aikaansaamiseksi ja perustamistoimenpiteistä tulisi säätää laissa. Näissä käsitellään suoraan maanomistajan oikeuksia ja velvollisuuksia.

9 §

Metsän uudistamisessa käytettävät puulajit

Sallittuihin taimikon perustamisen puulajeihin tulee lisätä harmaaleppä, pihlaja, raita ja muut puumaiset pajulajit. Maanomistajalla tulee olla mahdollisuus ja oikeus kasvattaa myös näitä monimuotoisuutta lisääviä puulajeja. Muuten puulajien tasavertainen kasvatus jää toteutumatta. Lakiesityksen mukaan niitä saa kasvattavaa vain viranomaishyväksynnän jälkeen.

Hieskoivun osuus muualla Suomessa kuin Pohjois-Suomessa tulisi viljavilla kasvupaikoilla muuttaa 40 % enimmäisosuudeksi kasvatuskelpoisista taimista.

3 luku

Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen

11 §

Monimuotoisuuden säilyttäminen ja erityisen tärkeät elinympäristöt

Lakiin lisättiin kaikkia kohteita määrittelevänä sanana ”pienialainen”, ilman ”yleensä” sanaa. Tällä uudella lisäyksellä kohteiden kategorista rajaamista pienialaiseksi, riippumatta kohteen taloudellisesta arvosta, vahvistetaan. Elinympäristöjen pienialaisuuden maininta tulee lakiesityksestä poistaa, eikä sitä nykyisessäkään metsälaissa ole. Maanomistajan kannalta hakkuista pidättäytymisestä aiheutuvat tulonmenetykset ovat pinta-alaa olennaisempi mittari. Pinta-ala ja tulonmenetyksen suuruus eivät välttämättä kasva samassa suhteessa.

Erityisen tärkeiden elinympäristöjen luonnontilaisuudesta, luonnontilaisuuden kaltaisuudesta ja ominaispiirteistä tulee säätää laissa, eikä jättää niitä asetuksen varaan, toisin kuin nyt lakiluonnoksessa 11 §:n viimeisessä momentissa ilmaistaan.

Metsälakikohteiden läpi saa yhä kuljettaa puutavaraa. Tämä tulisi kieltää muiden elinympäristöjen kuin pitkien ja yhtenäisten puronvarsien osalta. Puutavaran koneellinen kuljetus vaurioittaa pinta-alaltaan pieniä ja kasvillisuudeltaan herkkiä elinympäristöjä.

Seuraavat uhanalaiset luontotyypit pitäisi sisällyttää tähän pykälään erityisen tärkeiksi elinympäristöiksi: mustikkakorvet (Etelä-Suomi), puolukkorvet (Etelä-Suomi), lettokorvet, ruohokangaskorvet, korpirämeet (Etelä-Suomi) ja joenvarsimetsät (Etelä-Suomi) ja nevakorvet. Lakiesityksessä mainitut suotyypit tulee olla määritelty Suomen ympäristökeskuksen Suomen luontotyyppien uhanalaisuus -arvion mukaisesti.

Seuraavassa käydään elinympäristöihin liittyvät täydennystarpeet läpi lakiesityksen mukaisessa numerojärjestyksessä.

1) Joenvarsimetsät Etelä-Suomessa tulee lisätä uudeksi elinympäristöksi. Kaikki joenvarsimetsien luontotyypit ovat uhanalaisia Etelä-Suomessa.

Lampien enimmäiskoko tulisi olla yksi hehtaari lakiesityksessä olevan puolen hehtaarin sijaan.

2) Uusiksi elinympäristöiksi tulee ottaa mukaan mustikka- ja puolukkorvet Etelä-Suomessa, ruohokangaskorvet, neva- ja lettokorvet sekä korpirämeet Etelä-Suomessa. Momentissa jo mainittujen ja näiden esitettyjä uusien luontotyyppien jaon tulee noudattaa Suomen luontotyyppien uhanalaisuus -arvion käytäntöä.

3) Rehevyyden määritelmä pitäisi poistaa elinympäristömääritelmästä, sillä myös vähemmän rehevät lehdot ovat luonnoltaan arvokkaita. Suurempien lehtokohteiden edustavimmat, muusta lehdosta luonnonarvoiltaan korostuvat, osat tulee saada mukaan metsälakiin. Edustavimmat osat pinta-alaltaan suurista lehtokohteista voivat erottua harvinaisen lehtotyypin, lahoppuustoisuuden, edustavan ylispuuston tai erityisen lehtokasvillisuuden perusteella.

5) Elinympäristöjen määrittelyssä olevasta ilmauksesta ”luonteenomainen poikkeava kasvillisuus” tulisi poistaa epämääräinen ja vaikeasti tulkittava ”poikkeava” -lisämääre.

Rotkojen ja kurujen korkeusvaatimus tulee kirjata muotoon yleensä vähintään 10 m.

6) Elinympäristön määritelmän tulisi kuulua ”Jyrkänteet, joissa myös vähintään kymmenen metriä korkeita osia ja näiden jyrkänteiden alusmetsät”.

7) Elinympäristöjen määrittelyssä oleva vähätuottoinen tulee korvata määritelmällä kitu- ja joutomaa.

12 §

Elinympäristöjen käsittelyn yleiset periaatteet ja kielletyt toimenpiteet

Ensimmäisessä momentissa oleva ilmaisu ”Toimenpiteissä on otettava huomioon elinympäristöille ominainen...” tulee muuttaa seuraavasti: ”Toimenpiteissä on säilytettävä elinympäristöille ominainen...”

Pykälään tulee lisätä maininta, että elinympäristöissä mahdollisesti esiintyvän lahoppuuston, erirakenteisen puuston, suurten puuyksilöiden ja lehtipuiden poistaminen ja hävittäminen on kiellettyä.

14 §

Poikkeuslupa

Tätä pykälää tulisi muuttaa siten, että poikkeuslupaa voisi hakea vasta, kun ensin on hakenut ympäristötukea ja sitä ei ole myönnetty.

Tämän pykälän toinen momentti tulee poistaa metsälakiesityksestä puutteellisen valmistelun ja perusteettoman määrittelynsä takia. Maa- ja metsätalousministeriö toi lakiesitykseen päätyneen ehdotuksen määrittää vähäistä suurempi haitta suoraan lakitekstissä metsälakityöryhmän viimeiseen kokoukseen ilman ennakoilmoitusta. Menetys on lakiesityksen mukaan vähäinen, jos metsälakikohteiden käyttörajoitusten aiheuttamien taloudellisten menetysten arvo on vähemmän kuin neljä prosenttia metsäkiinteistön markkinakelpoisen puuston arvosta. Tällaiselle kiinteistökohtaisesti määritettävälle korvauskynnykselle ei ole perustetta. Muutos kannustaa pienempien metsäkiinteistöjen perustamiseen.

Jos erityisen tärkeän elinympäristön säästämisen taloudellinen haitta on yli vähäisyyden rajan, täytyy sille antaa poikkeuslupa hakata tai maksaa korvausta. Vähäisen haitan raja vedettiin nykyistä käytäntöä alemmaksi. Metsätalouden ympäristötukea voi nykykäytännön mukaan saada erityisen tärkeiden elinympäristöihin, jos ympäristötukihakemuksen kohteena olevan metsän hakkuuarvo on yli neljä prosenttia kaikkien metsänomistajan saman kunnan alueella omistamien metsien hakkuuarvosta tai yli 4000 euroa. Uusi muotoilu on selvä heikennys, kun vähäisen haitan raja on alempi.

Tähän muutokseen ei liitetty minkäänlaista arvioita vaikutuksista tai yhteyksistä muuhun ympäristö- ja luonnonvaralainsäädäntöön. Vähäistä suurempi haitta on kuitenkin monia lainsäädännön aloja koskeva käsite, jota ei pitäisi voida kirjata lakiin vain yhden alan näkökulmasta. Muussa luonnonvaroja koskevassa lainsäädännössä ei vähäistä suurempaa haittaa ole määritelty. Tämä asia

vaatisi tarkempia taustaselvityksiä, vaikutusten arviointia ja perusteluita, eikä metsälakityöryhmälle annettu työryhmätyöskentelyn puitteissa riittäviä mahdollisuuksia vaikuttaa tähän pykälämuutokseen.

5 luku

Valvonta ja seuraamukset

17 §

Metsänkäyttöilmoitus

Metsänkäyttöilmoituksen jättöaikaa nykyisestä kahdesta viikosta ei tule lyhentää. Ilmoitus on kuitenkin voimassa kolme vuotta, joten kahden viikon vähimmäisjättöaika ei ole kohtuuton. Nyt lakiesitykseen kirjattu seitsemän päivän ilmoitusaika ennen hakkuiden aloittamista ei ole riittävä niissä tapauksissa, joissa velvoitteita on myös ELY-keskuksella. Näin lyhyt aika ilmoituksen jättämisen ja hakkuiden aloittamisen välillä voi uhata arvokkaiden luontoarvojen säilymistä, jos viranomaisilla ei ole mahdollisuutta liian nopean aikataulun takia puuttua asiaan. Metsänkäyttöilmoituksen vähimmäisjättöajan lyhentäminen hankaloittaa ja kiristää entisestään viranomaisten mahdollisuuksia asialliseen lainvalvontaan.

18 §

Menettely liito-oravailmoituksesta

Metsälain tulisi velvoittaa huomioimaan liito-oravahavainnot myös niissä tapauksissa, jos tieto esiintymisestä on vain metsäkeskuksella, ELY-keskuksella olevien tietojen lisäksi.

On tarpeellista lisätä metsälakiin liito-oravaa vastaava velvollisuus ottaa yhteys ELY-keskukseen myös tilanteissa, joissa käsittelyalueella on luonnonsuojelulain mukaisen luontotyypin kriteerit täyttävä kohde, riippumatta siitä onko kohdetta valmiiksi rajattu vai ei. Rajauksia ehditään tekemään vain akuutisti uhatuilla kohteilla ja lakikohteiden valvonnassa voi olla puutteita.

22 § Metsärikos ja metsärikkomus

Metsärikos ja metsärikkomus kohtaan huolimattomuus korvattiin sulkeisiin kirjoitetulla lisämääreellä ”törkeä”, joka saattaa nostaa tulkintaa pykälän sisältämien kriminalisoitujen toimien tasosta.

23 §

Metsän hakkuun estäminen

Tämä pykälä tulisi poistaa metsälaista. Metsän hakkuun estämisen kriminalisointiin on suhtauduttu kriittisesti muun muassa eduskunnan lakivaliokunnassa. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön mukaan (5/2004 vp) kyseessä on vain väliaikaisratkaisu.

6 luku

Erinäiset säännökset

29 §

Kansallinen ja alueellinen metsäohjelma

Tässä pykälässä oleva ilmaisu ”Ohjelman päämääränä on lisätä metsien monipuolista käyttöä” on liian yksipuolinen. Ohjelman päämäärän tulisi sisältää metsien suojelun lisääminen ja monimuotoisuuden turvaaminen. Kansallisen metsäohjelman 16.12.2010 päivätyssä valtioneuvoston periaatepäätöksessä ohjelman päämääräksi on kirjattu metsien monimuotoisuuden, ympäristöhyötyjen ja hyvinvointivaikutusten vahvistuminen. Lakiesityksen päämäärämuotoilu on ristiriidassa ja puutteellinen periaatepäätöksen päämäärämääritelmän kanssa.